

LISAKOLI YA MOLÓNGÓ YA MAKOKÍ YA MOTO

MALOBÁ YA YAMBO

Na botáláká 'te kondima limemya ya bato nyónsɔ ya molóngó mpé makokí ma bangó óyo ezalí ndéngé mǔkɔ́ mpé bakokí kopímela moto té ezalí ntína ya bonsómí, bosémbo mpé kímýá káti ya molóngó. Na botáláká 'te komóna mpámba mpé kobóya kotósa esengeli ya moto ebátelama na bokonzi ya bosémbo mpɔ́ 'te, na sima yangó, moto ákóma na botɔ́mbɔ́ki esóngó na minyókɔ́li té,

Na botáláká 'te esengélí koléndisa boyókani na káti ya bikólo,

Na botáláká 'te na káti ya Mokandá ya Mibéko ya Lisangá ya Bikólo ya Molóngó, bato ya molóngó bayébísí lisúsu loléngé bandimí malɔ́ki ya ntína ya moto, limemya mpé lokúmú ya moto, bokokani ya makokí ya bási mpé babáli mpé na botáláká 'te bangó bayébísí 'te bazwí mokáno ya kobɔ́ngisa ezalélí ya moto mpé kosála 'te moto azwa bomɔ́i malámu mpenzá na káti ya bonsómí ya monénɛ mpenzá,

Na botáláká 'te kozala bato nyónsɔ na makanisi ndéngé mǔkɔ́ mpɔ́ na makokí mpé bonsómí yangó, ezalí na ntína monénɛ mpɔ́ 'te óyo bakáni elóna,

Likita monénɛ ezalí koyébisa Lisakoli ya molóngó óyo ya makoki ya moto lokóla elókɔ́ óyo bato mpé bikólo nyónsɔ balingí bazwa, mpɔ́ 'te bato mpé mangómbá nyónsɔ, na bobátelaka ntángo nyónsɔ Lisakoli yangó na motéma, basála makási na botéyi mpé bokólísí bwányá, mpɔ́ 'te makokí mpé bonsómí yangó etósama mpé basála 'te bandima mpé basálélí yangó na bosólɔ́ mpenzá na molóngó mobimba, ezala na káti ya bato ya Bikólo ya Lisangá bangó mǔkɔ́ tɔ́ na káti ya ekólo mpé molóngó mobimba.

ETÉNI YAMBO (1)

Bato nyónsɔ na mbótama bazalí nsómí mpé bakókání na limemya mpé makokí. Bazalí na mayéle mpé basengélí kovánda na bondeko o káti na bangó.

ETÉNI YA 2

Moto nyónsɔ azalí na makokí mpé bonsómí nyónsɔ óyo elimbólámí na káti ya Lisakoli óyo, bokɛsɛni atá moké té, na mambí matálí lomposo ya nzóto, bomwási tǒ bobáli, lokóta, lingómba ya nzámbe, makanisi ya politiki tǒ ya ndéngé mosúsu, ekólo tǒ lingómba ya bato, bokulaka, mbótama tǒ makambo mosúsu.

Epái mosúsu, na botálaka elókɔ ya moto, epikísámí kosála bokɛsɛni na mambí matálí mibéko ya politiki, mibéko ya bosámبisi tǒ ya boyókani na mikili mosúsu, ezala ekólo tǒ mabelé ya nsómí tǒ óyo eyángélémání na baúta, tǒ óyo ezwí bonsómí ya síkísíkí té.

ETÉNI YA 3

Moto nyónsɔ azalí na likokí ya kozala na bomɔi, na kozala nsómí mpé kozala motéma nsɛi na bomoto na yě.

ETÉNI YA 4

Moto atá moké té asengéli kozala moumbu; boumbu mpé botéki baumbu epikísámí na ndéngé nyónsɔ.

ETÉNI YA 5

Moto atá moké té asengéli konyókama mpé kosalelama makambo ya bonyama mpé óyo ezanga bomoto na lokúmú.

ETÉNI YA 6

Moto nyónsɔ azalí na likokí 'te bayéba makokí na yě bipái nyónsɔ.

ETÉNI YA 7

Bato nyónsɔ bakokání libosó ya mobéko mpé bazalí na likokí ya kobátelama na mobéko sé ndéngé mǔkɔ.

Bánsɔ bazalí na likokí ya kobátelama sé ndéngé mǔkɔ esóngó na bikelé nyónsɔ ya bokɛsɛnisi elongobani té

na Lisakoli óyo mpé esóngó na bikelá nyónsɔ́ óyo ekobota bokɛsɛnisi yangó.

ETÉNI YA 8

Moto nyónsɔ́ azalí na likokí ya koluka lisálisi ya nsóló mpenzá na libosó ya mangómbá ya bosámbisi ya ekólo óyo ezalí na bwányá esóngó na bikelá óyo ekotángola malóki ya ntína endimámí na mibéko mpɔ́ na yě.

ETÉNI YA 9

Moto mǔkɔ́ té akokí kokangama tǔ kobengisama ntína té.

ETÉNI YA 10

Moto nyónsɔ́ azalí na likokí 'te likambo na yě lokóla ya bato nyónsɔ́, esámbisama na bosémbo mpé na mǐso ya bato nyónsɔ́ na esámbiselo ya nsómi mpé ya epái mǔkɔ́ té, óyo ekozwa mikáno Engébéńé na makokí mpé masénginyá yě tǔ Engébéńé na bosóló ya likambo yě afúndámí.

ETÉNI YA 11

Moto nyónsɔ́ óyo afúndámí na likambo azalí naíno mabókɔ́ mpémbé téé ntángo bakotatola Engébéńé na mobéko, mabé yě asálí, na libánza óyo ekosalama na mǐso ya bato nyónsɔ́, epái wápi mánsɔ́ esengélí kosalama mpɔ́ te mofúndami azwa na yě.

Moto atá mǔkɔ́ té asengélí kozwa etúmbu mpɔ́ na makambo tǔ botíki óyo, ntángo esálámákí, ezalákí naíno mbéba té, Engébéńé na mibéko ya ekólo tǔ ya molóngó. Soo loléngé yangó, bakokí té kopésa moto etúmbu koleka óyo ezalaka kopésama na ntángo likambo esálámákí.

ETÉNI YA 12

Moto atá mǔkɔ́ tē akokí kokóta mpámba na makambo etáli ezaleli, libótá, ndáko mpé mikandá ya nganda tǔ

mpé kobébisa lokúmú na yě. Moto nyónsɔ azalí na likokí ya kobátelama na mobéko esóngó na bikóta-kóta yangó.

ETÉNI YA 13

Moto nyónsɔ azalí na makokí ya kotámbola ndéngé alingí mpé kopɔna esíká ya kovánda káti ya ekólo.

Moto nyónsɔ azalí na makokí ya kotika ekólo nyónsɔ atá ya yě mǎkǎ mpɔ na kokɛnda na ekólo mosúsu; yě akokí mpé kozónga na ekólo na yě.

ETÉNI YA 14

Na libosó ya monyókɔli, moto nyónsɔ azalí na likokí ya koluka mpé kozwa esíká ya kobómba nzóto na bikólo mosúsu.

Likokí yangó likopésama té na moto afúndámí na likambo ya makási tǒ na bikelá óyo elongobani té na mibéko ya Lisangá ya Bikólo ya Molóngó.

ETÉNI YA 15

Moto nyónsɔ azalí na likokí ya koyébana mosí-ekólo.

Bakokí té kopímela moto likokí ya kozala mosí-ekólo tǒ ya kokóma moto ya ekólo mosúsu.

ETÉNI YA 16

Sókí mobú ya kobálana ekokí, mobali mpé mwâsí bakokí kokwêlana mpé kotóna libóta mpé masímbisi ezala té na makambo etálí lomposo, ekólo tǒ lingómba ya nzámbe. Bangó bazalí na makokí sé ndéngé mǎkǎ na makambo etálí makwéla, ezala ntángo ya makwéla tǒ ntángo ya bokabwani.

Libála ekokí kosalama sé sókí mwâsí na mobali bangó méi bandimi na motéma mǎkǎ.

Libála ezalí longómba ya ntína mpé na bato mpé ezalí na likokí ya kobátelama na bato mpé LÉta.

ETÉNI YA 17

Moto nyónsɔ azala yě mǎkɔ tǒ na káti ya lisangá, azalí na likokí ya mokóló-ekólo.

Bakokí atá moké té kopímela tǒ kobótɔla moto elókɔ na yě sókí ntína ezalí té.

ETÉNI YA 18

Moto nyónsɔ azalí na likokí, ya kozala na makanisi na yě, mayéle na yě ya motéma mpé lingómba na yě ya nzámbe; likokí yangó ekopésa yě ndingisa ya kopɔna lingómba ya nzámbe tǒ kobóngola makanisi na yě, yě mǎkɔ tǒ elongo na baníngá, ezala na mɛso ya bato ya mɛi; na botéyi, na bikelá, na bokúmisi nzámbe mpé milúlú.

ETÉNI YA 19

Moto nyónsɔ azalí na likokí ya bokanisi mpé bolobi; yangó ekopésa yě ndingisa ya kozala na bomɔi na motéma té likoló ya makanisi na yě ndingisa ya koluka, kozwa mpé kopanza mayébisi na makanisi esíká na esíká, na ndéngé alingí koyébisa yangó.

ETÉNI YA 20

Moto nyónsɔ azalí na likokí ya kozala na likita mpé lingómbá óyo ezalí na kímýá.

Ekokí té kosengama na makási té moto akɔta na lingómbá.

ETÉNI YA 21

Moto nyónsɔ azalí na likokí ya kotíya mabókɔ na bokambi misálá ya ekólo na yě ezala yě mǎkɔ tǒ na batóma yě mǎkɔ apɔní.

Moto nyónsɔ azalí na likokí, lokóla baníngá nyónsɔ ya kosála misálá ya LÉta.

Bolingi yangó esengélí komónana na mapɔni ya sémbo óyo esengélí kosalama mbala na mbala, na lipóneli ya bato nyónsɔ mpé na bopɔni ya Lingómbá tó na ndéngé mosúsu ekokani na yangó mpé ekosála 'te bato bapɔna na bonsómí nyónsɔ.

ETÉNI YA 22

Moto nyónsɔ, lokóla azalí mǎkǎ ya lingómbá, azalí na likokí ya kozwa lisálisi ya esálelo-lisungi, oyo ezalí na ndingisa ya kopésa moto makokí ya yě ya mosólo, ya bomɔi mpé ezaleli, mpɔ na lokúmú mpé bokóli malámu ya bomoto na yě, na lisálisi ya bokási ya ekólo mpé ya boyókani ya mikili na mikili, Engébééné na mwangó mpé bokulaka ya ekólo na ekólo.

ETÉNI YA 23

Moto nyónsɔ azalí na likokí ya kozwa mosálá, ya kopɔna mosálá yě alingí, na ndéngé ya sémbo elongobani na mosálá, mpé basengélí kobátela ya esóngó na bosɔmÉlÉ.

Bato nyónsɔ bazalí na likokí, bokEsEni atá tÉ, ya kozwa lifúta ekokani mpɔ na mosálá ekokani.

Moto nyónsɔ akosála, azalí na likokí ya kozwa lifúta ya sémbo mpé elongobani, oyo ekosála tÉ yě na libóta na yě bazwa bomɔi elongobani na lokúmú ya moto, mpé ekokí kobɔngisama lisúsu na ndéngé nyónsɔ ya bobáteli bomɔi.

Moto nyónsɔ azalí na likokí ya kokela basEndiká elongo na baníngá mpé kokóta na basEndiká mpɔ na kokÉngÉla maloki na yě.

ETÉNI YA 24

Moto nyónsɔ azalí na likokí ya bopémisi mpé bopémisi nzóto, míngi ya bozwi eleko ya sémbo ya boumélí

na mosálá mpé na bozwi lifúta na bakonzi ya mbala na mbala.

ETÉNI YA 25

Moto nyónsɔ azalí na likokí ya kobíkela na ndéngé elongobani mpɔ́ 'te azwa bokólóngónú, bozala malámu ya yě mpé ya libóta na yě epúsí na makambo etálí kolíya, koláta, kovánda, kosálisa nzóto mpé kosungama na ndéngé esengélí ; yě azalí na likokí ya kosálisama na ntángo ya bosɔ́mélɛ, bokɔ́nɔ, bosélɛ́, bozéngé, bobangé tɔ́ na ntángo mosúsu yě akózanga mosólo ya kobíkela na sima ya makambo esálámí na bolinga na yě té.

Bomamá mpé bomwǎna ezalí na likokí ya kosungama na ndéngé elongobani. Mwǎna nyónsɔ abótama káti ya makwéla tɔ́ na libándá asengélí kobátelama tɔ́ ndéngé mɔ́kɔ́.

ETÉNI YA 26

Moto nyónsɔ azalí na likokí ya bokólísi bwányá mpé mayélɛ. Matéya esengélí kopésama mpámba, mosólo té, atá na bakelási ya mabandela. Matéya ya mabandela esengéní kopésama na moto nyónsɔ. Matéya ya tekniki mpé ya mosálá esengélí kopésama bipái nyónsɔ; eposá ya kozwa matéya ya kelási ya minénɛ esengélí kopésama na bato nyónsɔ, sé ndéngé mɔ́kɔ́, engébééné na mayélɛ na bangó.

Bokólísi bwányá mpé mayélɛ esengélí kosála té moto akóla na ndéngé nyónsɔ mpé atósa malámu mpenzá makokí mpé bonsómí ya ntína na moto. Yangó esengélí komɛma boyókani, bobóto, bolingo káti ya bikólo mpé mangómbá ya bato oyo lomposo mpé boyambi ekɛsɛni; yangó mpé esengélí kobɔ́ngisa misálá ya Lisangá ya Bikólo ya Molóngó mpɔ́ na bobáteli kímýá.

Babóti bazalí na likokí ya yambo, ya bopɔ́ni ndéngé ya matéya esengélí kopésama na ǎna na bangó.

ETÉNI YA 27

Moto nyónsɔ azalí na likokí ya kotíya mabókɔ́ ndéngé alingí na misálá ya bokólísi bwányá ya lingómbá,

kopéŋɛla na nkoti, mpé kotíya mabókɔ na botómboli nzébi mpé bolámu ya yangó.

Moto nyónsɔ azalí na likokí 'te matómba ya misálá ya yě ya nzébi, ya bokómi mpé ya nkoti ebátelama.

ETÉNI YA 28

Moto nyónsɔ azalí na likokí 'te káti ya bato mpé bikólo, nyónsɔ ebóngá mpɔ̂ te makokí mpé bonsómí oyo ekomámí káti ya Lisakoli oyo elónɡa.

ETÉNI YA 29

Moto azalí na mikúmba epái ya lingómbá oyo ekopéŋa yě eposá ya bokólísi bomoto na yě na ndéngé elongobani.

Moto nyónsɔ, na botálaka makokí mpé bonsómí na yě, asengéli kosála sé mikúmba oyo eyébání na mobéko sé mpɔ̂ 'te bayéba mpé bakúmisa maloki mpé bonsómí ya baníngá, mpé mpɔ̂ na kotósa mibéko ya sémbo ya ezalela kímýa ya bato mpé bozali malámu káti ya lingómbá ya boyángeli lisangá.

Makokí mpé bonsómí yangó makokí, atâ moké tê, kozala esóngó na maséngi ya Lisangá ya Bikólo ya Molóngó.

ETÉNI YA 30

Mobéko atá mókɔ té ya Lisangá óyo ekokí kozala mpɔ̂ na Léta, na lisangá ya bato, tó na moto, likokí ya kosála likambo óyo ekonyata makokí mpé bonsómí áwa.